

**РОЗВИТОК ЕКОНОМІКО-ІНСТИТУЦІЙНОЇ БАЗИ ВИРІШЕННЯ
КОНФЛІКТІВ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ НА ПРИКЛАДІ
ЛИМАНУ КУЯЛЬНИК**

Рубель О.Є.

В роботі наведений аналіз сучасної методології стану та забезпечення розвитку економіко-інституційної бази вирішення конфліктів природокористування на прикладі лиману Куяльник.

Актуальність питання. Куяльницький лиман - унікальний водний об'єкт загальнодержавного значення, віднесений до категорії лікувальних, який має значні рекреаційні, туристичні, бальнеологічні, лікувальні природні ресурси, що складають потужний потенціал соціально-економічного розвитку прилеглих до нього територій Одеської області та всієї України.

Лікувальні ропа і грязі Куяльницького лиману за своїми властивостями є еталонними в Світі. Курорт Куяльник Одеської області являє собою унікальний природно-господарський об'єкт в морській береговій зоні Українського Причорномор'я. Його унікальність визначається наявністю різноманітних курортно-рекреаційних та бальнеологічних ресурсів, вигідним географічним положенням, але і соціо-економіко-екологічно несприятливою обстановкою в регіоні [1].

Експлуатаційні (балансові) запаси лікувальних грязей - чорних та темно-сірих мулистих відкладів на дні лиману (за даними 1975 р.) становлять 15,3 млн. м³ або 22,2 млн. тон (при щільності мулів 1,43 г/см³). Середній багаторічний об'єм наповнення лиману ропою становить 75,0 млн. м³, тобто при мінералізації 100 % кількість лікувальних солей дорівнює 7,5 млн. тон.

Якщо прийняти, що середня вартість 1 кг солі або лікувальної грязі з Куяльницького лиману становить 10 грн., то вартість всіх запасів лікувальних грязей та солі лиману становитиме 37 мільярдів доларів США [2].

Однією з важливих причин розвитку негативних тенденцій на території курорту Куяльник є відсутність дієвих економічних механізмів, що регулюють взаємовідносини між суб'єктами господарювання на національному та місцевому рівнях.

На жаль, в даний час лиман перебуває на межі деградації внаслідок висихання. Крім скорочення обсягу атмосферних опадів в останні роки, у зв'язку з високим ступенем зарегульованості, було припинено надходження води з малих річок, що впадають в лиман. Наслідком цього стало формування «соляної пустелі». Одним з важливих факторів, що стримують розвиток курорту Куяльник в сучасних умовах, є відсутність належної системи платного ресурсокористування. Фактично найцінніші лікувальні природні ресурси використовуються безкоштовно власником основних фондів курорту. Власники рекреаційних об'єктів платять тільки за оренду землі, оцінка якої потребує перегляду з урахуванням її дійсної цінності. На нашу думку, введення платного ресурсокористування (поряд з вирішенням питань упорядкування власності) є економічною основою відродження курорту Куяльник.

Сучасне обговорення питання. Питання щодо екологічного та гідрологічного стану водних об'єктів басейну Куяльницького лиману неодноразово розглядалось на нарадах Одеської обласної державної адміністрації, обласної ради та постійної комісії обласної ради з питань екології, природокористування, надзвичайних ситуацій і ліквідації їх наслідків. Зокрема, Рішенням обласної ради від 12 травня 2010 року № 1104-У Одеському обласному виробничому управлінню по водному господарству, Державному управлінню охорони навколишнього природного середовища в Одеській області спільно з Одеським державним екологічним університетом було доручено розробити та подати на розгляд обласної ради проект регіональної програми «Про заходи щодо збереження та відновлення водних ресурсів у басейні Куяльницького лиману», в якій передбачити: утворення національного природного парку "Куяльницький"; розробку проекту водоохоронної зони та прибережної захисної смуги річки Великий Куяльник та Куяльницького лиману; проведення науково-дослідної роботи "Стан гідрографічної мережі річки Великий Куяльник в умовах водогосподарських перетворень на її водозбірному басейні"; розробку, науково обґрунтованих заходів щодо регулювання стоку річки Великий Куяльник та розчистки її русла; введення заборони на видобування корисних копалин у водоохоронній зоні річки Великий Куяльник та

обмеження використання земельних ресурсів у прибережній захисній смузі [3].

На основі цього листа Адміністрація Президента України звернулася до Кабінету Міністрів України листом від 29 жовтня 2010 р. №08-01/2556 з проханням забезпечити контроль за розробкою заходів щодо лиману Куяльник. В свою чергу, Віце-прем'єр міністр в дорученні від 05.11.2010 р. №65408/1/1-10 зобов'язав інформувати про хід робіт Мінприроди, Держводгосп та Держкомзем України.

Метою роботи є аналіз сучасної методології стану та забезпечення розвитку економіко-інституційної бази вирішення конфліктів природокористування на прикладі лиману Куяльник.

Відповідно рішенням сесії Одеської обласної ради «Про заходи щодо збереження та відновлення водних ресурсів у басейні Куяльницького лиману» № 1104-У від 12.05.2010 року Одеська обласна рада розглянула пропозицію облводгоспу та доручила Одеському обласному виробничому управлінню по водному господарству, Державному управлінню охорони навколишнього середовища в Одеській області спільно з Одеським державним екологічним університетом подати на розгляд обласної державної адміністрації пропозиції щодо створення басейнової ради річки Великий Куяльник з визначенням її персонального складу та повноважень.

30 вересня 2010 року відбулася координаційної наради щодо створення *Басейнової Ради Куяльницького лиману*. На нараді було представлено Положення про Басейнову Раду Куяльницького лиману. У Положенні про Басейнову Раду Куяльницького лиману вказано, що Рада у своїй діяльності керується чинним законодавством України. Рада є постійно діючим консультативно-дорадчим органом. Головна мета Басейнової Ради Куяльницького лиману - створення ефективного організаційного механізму виконання заходів з метою поліпшення якості води та екологічного оздоровлення басейну Куяльницького лиману.

Басейнова Рада Куяльницького лиману створюється з метою визначення стратегії та формування Плану управління басейном Куяльницького лиману (ПУБ) і довгострокової цільової басейнової програми розвитку водних ресурсів, а також забезпечення узгодження інтересів та координації дій суб'єктів управління та користування водними ресурсами на території Котовського, Березівського, Ананьївського, Ширяєвського, Іванівського, Біляївського, Комінтернівського районів Одеської області та міста Одеса, де розташований басейн Куяльницького лиману.

Відповідно Положенню про основні завданнями і повноваженнями Басейнової Ради Куяльницького лиману є: участь в організації розробки, розгляду, узгодження та реалізація плану управління басейном та регіональної програми „Про заходи щодо збереження та відновлення водних ресурсів басейні Куяльницького лиману”;

сприяння забезпеченню комплексного управління водними ресурсами басейну Куяльницького лиману;

розгляд та оцінка кількісного і якісного стану водних ресурсів басейну, причин і наслідків його змін для природних екосистем і галузей економіки та прогнозу тенденцій розвитку процесів, що впливають на якість водних ресурсів і обсяги водокористування;

оцінка соціально-економічних проблем і тенденцій розвитку водокористування на території басейну Куяльницького лиману; визначення напрямків і стратегії сталого й збалансованого за метою та пріоритетами управління водними ресурсами басейну, сприяння в проведенні узгоджених дій для досягнення сталого екологічного стану басейну;

розгляд проблем і затвердження пріоритетних цілей з метою здійснення першочергових заходів, спрямованих на покращення екологічного стану природних і штучно створених водних об'єктів, покращення якості поверхневих вод, охорона водних ресурсів басейну Куяльницького лиману;

розробка стратегії досягнення пріоритетних цілей та визначення економічних механізмів і фінансового забезпечення їх реалізації;

розгляд та погодження Плану управління басейном Куяльницького лиману, сприяння у виконанні державних, галузевих, регіональних і місцевих екологічних програм і проектів, спрямованих на покращення екологічного стану басейну Куяльницького лиману, забезпечення участі в прийнятті рішень та координація дій суб'єктів управління водними ресурсами басейну і водокористувачів з метою узгодження інтересів водокористувачів із завданнями охорони вод та відтворення водних ресурсів басейну та інші напрямки діяльності.

7 червня 2011 року відбулося друге засідання Басейнової Ради річки Великий Куяльник та Куяльницького лиману.

Відповідно до рішення Одеської обласної ради від 12 травня 2011 року № 1104-У „Про заходи щодо збереження та відновлення водних ресурсів у басейні Куяльницького лиману”, рішення Одеської обласної ради від 19 жовтня 2011 року №24/3 „Про хід виконання заходів щодо збереження Куяльницького лиману”, протоколу координаційної наради

щодо створення Басейнової Ради річки Великий Куяльник та Куяльницького лиману від 30 вересня 2010 року Одеським облводгоспом спільно з Одеським державним екологічним університетом та Державним управлінням охорони навколишнього природного середовища в Одеській області розроблено проект регіональної програми „Збереження та відновлення водних ресурсів у басейні Куяльницького лиману на 2011-2015 роки”.

На засіданні Басейнової Ради річки Великий Куяльник та Куяльницького лиману було прийнято рішення: ухвалити проект регіональної програми «Збереження та відновлення водних ресурсів у басейні Куяльницького лиману на 2011-2015 роки» з зауваженнями [4]. Одеському обласному управлінню водних ресурсів спільно з Державним управлінням охорони навколишнього природного середовища в Одеській області та Одеським державним екологічним університетом за участі Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень доопрацювати та привести у відповідність до Порядку розроблення регіональних цільових та комплексних програм, моніторингу та звітності про їх виконання, який затверджено розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 27 серпня 2007 року №567/А-2007, проект регіональної програми „Збереження та відновлення водних ресурсів у басейні Куяльницького лиману на 2011-2015 роки”.

З метою організації заходів щодо екологічного оздоровлення річки Великий Куяльник, відновлення стійкого функціонування водної екосистеми басейну Куяльницького лиману, забезпечення екологічно безпечних умов для життя населення і господарської діяльності рішенням Одеської обласної ради від 28 жовтня 2011 року № 270-УІ затверджена «Регіональна програма збереження та відновлення водних ресурсів у басейні Куяльницького лиману на 2012-2016 роки» (далі - Програма).

Програма спирається на ряд основних нормативно-правових документів України: Постанову Ради Міністрів УРСР № 102 від 07.03.1985 р. «Про межі округу і зон санітарної охорони курорту Куяльник в Одеській області»; Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 р.; "Водний кодекс України», введений в дію Постановою Верховної Ради України № 214/95-ВР від 06.06.1995; Постанову Кабінету Міністрів України № 1499 від 11.12.1996 р. «Про погодження Переліку водних об'єктів, що відносяться до категорії лікувальних»; Закон України «Про курорти» від 05.10.2000 р. тощо [5-9].

Регіональна програма збереження та відновлення водних ресурсів у басейні Куяльницького лиману на 2012-2016 роки, зокрема, передбачає:

1. Створення системи інтегрованого природокористування в басейні річки Великий Куяльник та Куяльницького лиману як частини комплексу лиманів і малих річок Одещини;

2. Підготовка матеріалів щодо створення національного природного парку «Куяльницький»;

3. Винесення в натуру меж округу та зон санітарної охорони курорту Куяльник відповідно до постанови Ради Міністрів УРСР від 07.03.85 р. № 102;

4. Аналіз водокористування, основних джерел забруднення, паспортизацію водних об'єктів та створення реєстру гідротехнічних споруд та їх власників у басейні Куяльницького лиману;

5. Оцінку і створення системи моніторингу та єдиної бази даних щодо стану природних ресурсів в басейні Куяльницького лиману та проведення експедиційних досліджень стану ресурсів в басейні;

6. Проведення інвентаризації сміттєзвалищ в басейні Куяльницького лиману та ліквідацію стихійних і тих, що знаходяться в межах охоронних зон;

7. Винесення в натуру прибережних захисних смуг річки Великий Куяльник, балок Довбока, Кубанка, Гільдендорфська та Корсунцівська;

8. Розробку проектів водоохоронних зон річок Великий Куяльник, балок Довбока, Кубанка, Гільдендорфська та Корсунцівська.

Рішенням Одеської обласної ради VI скликання № 587-VI від 28.08.2012 р. «Про внесення змін до рішення Одеської обласної ради від 28.10.2011 р. № 270-UI «Про затвердження Регіональної програми збереження та відновлення водних ресурсів у басейні Куяльницького лиману» прийнято пропозиції щодо розроблення проектно-кошторисної документації щодо спорудження гідротехнічної споруди зі з'єднання Куяльницького лиману та Одеської затоки впродовж 2012-2013 років.

Це рішення, зокрема, було розглянуто на Другому засіданні Басейнової Ради річки Великий Куяльник та Куяльницького лиману 7 вересня 2012 р.

Зважаючи на критичну ситуацію, яка склалася через катастрофічне обміління Куяльницького лиману в останні роки, виникнення наявної загрози втрати його унікальних лікувальних, бальнеологічних, рекреаційних ресурсів, загрозу розвитку екологічної катастрофи, пов'язаної з можливим засоленням ґрунтів прилеглих до лиману територій, вважати термінове живлення лиману водами Чорного моря

через штучний з'єднувальний трубопровід або канал вимушеним, але необхідним і виправданим запобіжним заходом [10].

Басейнова Рада Рекомендувала Одеській обласній державній адміністрації призначити ДП «Укрпівдендипроводгосп» розробником проекту будівництва гідротехнічної споруди для живлення Куяльницького лиману водами Чорного моря (Одеської затоки), УКБ Одеської обласної державної адміністрації укласти договір на проектування з ДП «Укрпівдендипроводгосп».

Президент України В.Ф. Янукович за результатами свого робочого візиту в м. Одесу 18 вересня 2012 р. доручив Кабінету Міністрів України підтримати ряд ініціатив, висловлених під час зустрічі з ним представниками адміністративно-господарського активу Одеської області. Зокрема, враховуючи критичний гідроекологічний стан (висихання) водного об'єкта загальнодержавного значення віднесеного до категорії лікувальних і відомого в Україні та за її межами бальнеологічного курорту - Куяльницького лиману, він оголосив про доручення прем'єр-міністрові, міністрові екології та природних ресурсів і голові Одеською обласної державної адміністрації «забезпечити спільно з Національною академією наук України підготовку і реалізацію комплексного проекту, спрямованого на збереження Куяльницького лиману та озера Сасик, що передбачає будівництво необхідних об'єктів і їх належне фінансування в строк до 1 листопада 2013 року».

На Координаційній раді Одеської обласної ради з питань місцевого самоврядування при голові обласної ради 22 листопада 2012 року розглядалось питання щодо нормування зарекульованості річок (відповідно до вимог ст. 82 Водного кодексу України) та подальшої експлуатації гідротехнічних споруд на сухих та безгоспних водоймах (відповідно до постанови КМУ від 03.08.1998 р. № 1198). Рішенням Координаційної ради Одеської обласної ради з питань місцевого самоврядування від 22.11.2012 р. № 4 було зобов'язано:

- здійснити місцевими органами влади інвентаризацію гідротехнічних споруд, встановити безгоспні гідротехнічні споруди та вжити заходів щодо прийняття їх у комунальну власність територіальних громад;

- вжити заходів місцевими органами влади спільно з обласним управлінням водного господарства щодо зняття з обліку гідроспоруд, що знаходяться на водоймах, які пересохли та не підлягають відновленню, а також розробити техніко-економічного обґрунтування зарекульованості

річок з відпрацюванням питання щодо оптимізації кількості штучних водойм в басейні кожної річки та доцільності їх подальшого утримання.

22 квітня 2013 р. Відбулося Засідання колегії Одеської обласної державної адміністрації. На ній губернатор Одеської області Едуард Матвійчук запропонував установам уста НАН України зібрати експертні висновки дослідних інститутів та у вересні 2013 обговорити остаточне рішення на науковій раді Одеської обл. ради та облдержадміністрації. Орієнтовна сума виконання робіт за інформацією Едуарда Матвійчука складає від 70 до 100 млн. гривень.

На сьогодні не існує достовірного аналізу всього комплексу економіко-екологічних ризиків реалізації існуючих пропозицій щодо технічного вирішення проблем забезпечення водності лиману Куяльник. Рівно як й бачення щодо цілісного економіко-екологічно збалансованого розвитку території навколо Куяльника.

Розглянемо коротко, пропозицій щодо техніко-організаційних заходів та пропозицій щодо реабілітації лиману Куяльник.

Варіант подачі дністровської води в Куяльницький лиман. З небагатьох можливих альтернативних варіантів відновлення необхідних рівня та солоності води в Куяльницькому лимані (за виключенням поповнення морськими водами) є подача в нього води з р. Дністер, Хаджибейського лиману або очищених вод з СБО «Північна».

Варіант поповнення Куяльницького лиману водами Хаджибейського лиману або СБО «Північна». Існує технічна можливість поповнити Куяльницький лиман водами Хаджибейського лиману або частково очищеними стічними водами СБО «Північна» [11].

Варіант з'єднання Куяльницького лиману з Одеською затокою Чорного моря.

Отримані ОДЕКУ дані [12] свідчать про можливість будівництва штучного з'єднувального каналу або трубопроводу, через які морські води самопливом (без використання насосних станцій) будуть наповнювати лиман, а також дозволяють попередньо визначити трасу їх проходження на місцевості.

Порівняння варіантів подачі води в Куяльницький лиман можна узагальнити за допомогою елементів SWOT – аналізу (табл.1).

Варіанти водоподачі в Куяльницький лиман

№	Варіант	Умовна вартість (млн. грн..)		Можливості	Погрози
		Капіальні витрати	Експлуатаційні витрати		
1	Варіант подачі дністровської води в Куяльницький лиман	110,0-140,0	40,0	Наявність інфраструктури	Забруднення поєднаннями хлору
2	Поповнення Куяльницького лиману водами Хаджибейського лиману або СБО «Північна	20-30	1-2	Низька вартість	Висока вірогідність забруднення
3	З'єднання Куяльницького лиману з Одеською затокою Чорного моря	60-82,9	5-6	Існуючий досвід експлуатації каналу	Зміна сольового балансу

Важливу роль в процесі прийняття рішення про здійснення природо перетворюючого проекту грають багатокритеріальні оцінки, одним з варіантів якої є інцидентностний аналіз. При аналізі проектів відновлення Куяльника нами декілька трансформована ця методика, зокрема, об'єднані окремі проектні та факторні елементи, а в систему оцінки впливів та взаємодій внесені нові елементи: окрім N – негативного, P – позитивного впливу, – 0 - нейтральна взаємодія, S – синергія, C- конкуренція (табл.2).

Таблиця 2

Інцидентностний аналіз проєктів реабілітації, природокористування та розвитку інфраструктури Куяльницького лиману

Проектна пропозиція/показник	Подача дністровської води	Поповнення водами Хаджибейського лиману або СБО «Північна	З'єднання Куяльницького лиману з Одеською затокою	Проект «Лиман Здоров'я»	Проект «Куяльник-Схід»	Ветланд парк «Оазис в степу»	Створення національного парку	Селитебні функції	Добування корисних копалин (ропа, пісок)	Стан водного середовища	Підтоплення	Сталість берегів	Стан біоти лиману	Стан біоти прибережних територій
Подача дністровської води		C	C	P	P	0	P	0	N	P	P	N	P	N
Поповнення водами Хаджибейського лиману або СБО «Північна	C		C	N	N	N	0	0	0	N	P	N	P	N
З'єднання Куяльницького лиману з Одеською затокою	C	C		P	P	PPP	P	0	0	PP	PP	N	PP	N
Проект «Лиман Здоров'я»	P	N	P		C	S	S	NN	C	0	0	P	0	0
Проект «Куяльник-Схід»	P	N	P	C		S	S	N	C	0	0	0	0	0
Ветланд парк «Оазис в степу»	0	P	S	S	S		S	C	N	P	0	0	PP	PP
Створення національного парку	P	S	S	S	S	S		N	N	PP	0	0	PPP	PPP
Селитебні функції	0	0	0	N	N	N	C		0	0	S	S	0	0
Добування корисних копалин (ропа, пісок)	N	0	0	C	C	C	C	0		NN	N	N	n	NN
Стан водного середовища	P	P	PP	S	S	S	S	0	C		0	0	P	0
Підтоплення	P	PP	N	0	0	0	0	0	0	0		0	0	0
Сталість берегів,	N	0	0	P	0	0	0	0	0	0	0		P	PP
Стан біоти лиману	P	P	P	0	0	S	S	0	N	S	0	P		P
Стан біоти прибережних територій	N	N	P	0	0	P	PP	0	N	P	0	PP	P	

Представлений аналіз показує, можливість виникнення додаткових економіко-екологічних ефектів внаслідок реалізації комплексних проектних заходів щодо розвитку системи використання природно-ресурсного потенціалу лиману Куяльник.

Висновки

1. У сучасних умовах найважливішою умовою запобігання деградації, відродження і поступального розвитку курорту Куяльник є комплекс заходів щодо ефективної реалізації його багатого природно-рекреаційного потенціалу. До їх складу слід віднести:

- Розробку дієвих економіко-екологічних механізмів платного ресурсокористування з урахуванням максимального застосування інтегральної економіко-екологічної оцінки природно-ресурсного потенціалу регіону, в т.ч. у сфері орендних платежів, оподаткування, штрафних санкцій та ін;

- Проведення економіко-екологічної паспортизації природно-ресурсного потенціалу району курорту Куяльник;

- Розробку Генеральної схеми комплексного використання, охорони та відтворення природно-ресурсного потенціалу з урахуванням перспективного резервування основних видів унікальних рекреаційних ресурсів, територій і акваторій курорту Куяльник;

- Розробку, в рамках природоперетворюючого проектування, заходів щодо застосування економічних механізмів, спрямованих на розвиток і вдосконалення нових форм рекреаційно-туристичної індустрії (в т.ч. наукового, екологічного, етнічного туризму);

- Вдосконалення територіальної організації природокористування та рекреаційно-туристичної діяльності курорту Куяльник та інституційного його забезпечення.

2. Рекомендується здійснити місцевими органами влади інвентаризацію гідротехнічних споруд, встановити безгоспні гідротехнічні споруди та вжити заходів щодо прийняття їх у комунальну власність територіальних громад; Рекомендується вжити заходів місцевими органами влади спільно з обласним управлінням водного господарства щодо зняття з обліку гідроспоруд, що знаходяться на водоймах, які пересохли та не підлягають відновленню, а також розробити техніко-економічного обґрунтування зарегульованості річок з відпрацюванням питання щодо оптимізації кількості штучних водойм в басейні кожної річки та доцільності їх подальшого утримання.

3. Створення Національного парку «Куяльницький» в існуючих законодавчих умовах України не може розглядатися як один достатній

інструмент територіального менеджменту району лиману Куяльник, а має бути «вписане» як один з інструментів управління природно-ресурсним потенціалом Куяльник, що відповідатиме за охорону та сталий розвиток особливо цінних природних ділянок та об'єктів культурної та історичної спадщини. Окремими фахівцями пропонується створення єдиного національного парку, що об'єднав би частини басейнів як Куяльницького так і Хаджибейського лиманів.

Розвиток системи раціонального управління та відновлення природно-ресурсного потенціалу Куяльнику пов'язується з необхідністю розбудови нової природоохоронної інституційної інфраструктури, що включила б керівництво майбутнього Національного парку, інвесторів та управляючих Національним курортом «Куяльник», водогосподарчої структури, що забезпечила б відповідний сталий водний менеджмент цього природного об'єкту, органи місцевої влади. Очолити таку інституційну структуру мала би Куяльницька басейнова комісія з відповідними широкими управлінськими повноваженнями. Таке поєднання можливе за умови створення нового специфічного законодавства та нормативної природоохоронної бази та забезпечення відповідних інституційних умов.

4. У зв'язку з критичним станом рівня води в лимані та його деградацією науковцями розглядаються варіанти подачі води до Куяльницького лиману з метою відновлення його водного балансу: подача дністровської води з мереж «Інфоксводоканалу»; поповнення Куяльницького лиману водами Хаджибейського лиману або СБО «Північна»; з'єднання Куяльницького лиману з Одеською затокою Чорного моря за допомогою каналу, існуючого каналізаційного колектору або прокладення нового трубопроводу. Усі зазначені варіанти носять досить високий елемент капітальних (до 100 млн. грн.) та експлуатаційних (до 40 млн. грн. на рік) витрат. Вибір варіантів ускладнюється за рахунок невизначеності щодо ряду загроз, наприклад потенційної можливості випадіння гіпсу, забруднення лиману сполуками хлору (в разі подачі питної води з мереж «Інфоксводоканалу»), потрапляння морської біоти. Під питанням залишається самоплинність створюваних гідротехнічних споруд (з урахуванням глибини забору води в Одеському заливі), необхідність насосних, шлюзових та інших гідроспоруд, проходження маршрутів лінійних гідроспоруд та транспортних комунікацій, забудови тощо.

Жодний із запропонованих варіантів достатньо науково не обґрунтований. Тому при подальшій їхній проробці має бути враховані

фактори оптимізації використання водних ресурсів Куяльницького лиману з урахуванням мінімізації капітальних та експлуатаційних витрат та фактору забезпечення інтересів відновлення природно-ресурсного потенціалу Куяльнику, збереження унікальних природних комплексів, рекреаційної та реабілітаційної діяльності особливостей сталого ефективного управління водно-господарською системою.

Основою управління природно-ресурсним потенціалом лиману має бути розробка та виконання Плану управління басейном річки Великий Куяльник та басейну Куяльницького лиману, який сприяв би інтегрованому управлінню природними ресурсами Куяльнику всіма зацікавленими сторонами.

Література

1. Панченко Т.Ф. Сучасний стан, проблеми збереження та перспективи розвитку оздоровчих і рекреаційних територій України // Экологические проблемы городов, рекреационных зон и природоохранных территорий: Сб. науч. статей. - Одесса: ОЦН-ТЗИ, 2000. - С.79 - 83

2. Лобенко А.А., Калюх Ю. П. мониторинг Куяльницького лимана / А.А. Лобенко, Ю.И. Калюх // Проблемы развития курортного дела и туризма в Одесском регионе: Материалы научной конференции 29-30 марта 2000 г. – Одесса: Одес. гос. мед. ун-т, 2000. – С. 45-47.

3. Экономическая оценка рекреационного природно-ресурсного потенциала курорта Сергеевка Одесской области / В.Н. Степанов, С.К. Харичков, А.В. Живицкий, Р.А. Крыжановский, Е.А. Доманюк, И.А. Бердников. – Одесса: ИПРЭЭИ НАН Украины, 1996. – 14 с.

4. Регіональна програма збереження та відновлення водних ресурсів у басейні Куяльницького лиману на 2012-2016 роки: Рішення Одеської обласної ради VI скликання від 28.10.2011 р. № 270-VI.

5. Водний кодекс України: Постанова Верховної Ради України від

6 червня 1995 р. № 214/95-ВР (Відомості Верховної Ради України, 1995, № 24, ст. 190). Із змінами, внесеними згідно із Законами України (станом на 27.09.2011 р.) та Рішення Конституційного Суду України № 10-рп/2008 (v010p710-08) від 22.05.2008 р.

6. Кодекс України про надра; Лісовий кодекс України; Водний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 27 верес. 2011 р.: (офіц. текст). – К.: Паливода А.В., 2011. – 148 с. – (Кодекси України).

7. Про затвердження переліку водних об'єктів, що відносяться до категорії лікувальних: Постанова Кабінету Міністрів України № 1499 від 11.12.1996 р.

8. О границах округа и зон санитарной охраны курорта Куяльник в Одесской области: Постанова Ради Міністрів УРСР № 102 від 07.03.1985 р.

9. Оцінка багаторічних змін складових водного балансу Куяльницького лиману для розробки рекомендацій по збереженню його природних ресурсів: Звіт з НДР. Од. держ. екол. ун-т. – Одеса, 2009. – 90 с.

10. Гопченко Є.Д., Гриб О.М. Оцінка складових водного балансу Куяльницького лиману та визначення причин сучасного обміління водойми // Метеорологія, кліматологія та гідрологія. – 2010. – Вип. 51. – С. 200-215.

11. Стан гідрографічної мережі річки Великий Куяльник в умовах водогосподарських перетворень на її водозбірному басейні: Звіт з НДР. Од. держ. екол. ун-т. – Одеса, 2011. – 165 с.

12. Звіт про науково-дослідну роботу оцінка можливого альтернативного наповнення Куяльницького лиману водами чорного моря, річки Дністер й інших лиманів і водних об'єктів (заключний) / Керівник НДР - д. геогр. н., проф. Ю.С. Тучковенко [Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України Одеський державний екологічний університет(ОДЕКУ)]. — Одеса, 2013 – 238 с.

Abstract

O. Rubel

The development of economic and institutional framework for environmental resolving of conflicts example of Kuyalnik Estuary

The paper describes the analysis of the current state of the methodology and the development of economic and institutional framework for environmental resolving conflicts example Estuary Kuyalnik.

The basis for managing the natural resource potential of the estuary into the formulation and implementation of River Basin Management Plan and the Great Basin Kuyalnik Kuyalnik estuary, which would facilitate the integrated management of natural resources Kuyalnik by all stakeholders.